

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 28/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om registrering av fordon och lag om ändring av fordonslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 december 2014 regeringens proposition med förslag till lag om registrering av fordon och lag om ändring av fordonslagen (RP 252/2014 rd) till kommunikationsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Kaisa Männistö, kommunikationsministeriet
- polisinspektör Jari Pajunen, inrikesministeriet
- ledande expert Reijo Jälkö, Trafiksäkerhetsverket Trafi

- polisinspektör Kari Onninen, Polisstyrelsen
- direktör Janne Jumppanen, Trafikförsäkringscentralen
- verkställande direktör Kari Kivikoski och teknisk direktör Hannu Pellikka, A-Besiktning Ab
- juridisk direktör, t.f. verkställande direktör Timo Niemi, Autoalan Keskusliitto
- verkställande direktör Pasi Nieminen, Automobilförbundet.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- justitieministeriet
- Linja-autoliitto
- Finlands Transport och Logistik SKAL rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om registrering av fordon. Den föreslår också att de bestämmelser om registrering av fordon som finns i fordonslagen ändras. Även paragrafen om ändringssökande i fordonslagen ändras. Den gällande lagen om registrering av fordon upphävs.

Möjligheten att använda elektroniska tjänster vid registrering av fordon utvidgas. Med några

få undantag ska registreringen av ett fordon kunna skötas helt och hållet elektroniskt i framtiden. Dessutom ska det parallellt med de handlingar i pappersform som visar äganderätten till fordonet tas i bruk ett elektroniskt certifikat som ges ägaren av fordonet.

Lagarna avses träda i kraft den 1 november 2015.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Regeringen föreslår att det stiftas en ny lag om registrering av fordon och att den gällande lagen med samma namn (1100/1998) upphävs. Dessutom föreslås ändringar i bestämmelserna om registrering av fordon i fordonslagen (1090/2002). Inga ändringar föreslås i bestämmelserna om grunderna för anordnande av registreringsverksamhet. Enligt utredning till utskottet finns det för närvarande inga gällande EU-bestämmelser eller för Finland bindande internationella fördrag om registreringsverksamhet, med undantag av bestämmelser om registreringshandlingar. Det huvudsakliga syftet med propositionen är att göra registeranmälan i fråga om fordon enklare och öka registreringsverksamhetens kostnadseffektivitet.

Registreringsanmälningar och elektroniska tjänster

Antalet registreringsanmälningar för fordon uppgår årligen till över 2 miljoner. År 2010 blev det möjligt att göra registreringsanmälningar gällande påställning och avställning av fordon samt om försvunna fordon via en elektronisk tjänst. Genom propositionen skulle det bli möjligt att utnyttja elektroniska tjänster för registreringsanmälan i betydligt större utsträckning än i dag. Nästan alla anmälningar skulle kunna göras elektroniskt med ett för ändamålet föreslaget elektroniskt certifikat som visar äganderätten till fordonet. Äganderätten till fordonet kan med hjälp av certifikatet fastställas i samband med den elektroniska anmälan i stället för genom de nuvarande förfaranden som bygger på dokument. Certifikatet ska alltid överlämnas till fordonets nya ägare.

Utskottet understöder målet att i registreringsverksamheten i så stor utsträckning som möjligt övergå till papperslösa, elektroniska tjänster och förfaranden. På längre sikt kan de elektroniska alternativen bidra till ökad kostnadseffektivitet, minska konsumenternas och

andra kunders behov av personlig betjäning och underlätta uppgörandet av registreringsanmälningar. Det är dock viktigt att möjligheten att personligen uträtta ärendena på verksamhetsstället bibehålls så att förutsättningarna att få betjäning inte försvagas oskäligt i till exempel de fall där den enskilde saknar elektronisk uppkoppling eller det nödvändiga tekniska kunnandet eller andra förutsättningar för användning av elektroniska tjänster. Utskottet understryker dock att övergången till elektroniska tjänster bör ske kontrollerat, så att man inte längre än nödvändigt använder dubbla system samtidigt, dels elektroniska, dels pappersbaserade, eftersom det medför extra kostnader. I mån av möjlighet är det också välkommet om man kunde slopa den i någon mån fortfarande rådande praxisen att efter avslutad elektronisk behandling skicka också pappersdokument till kunden per post.

Trafiksäkerhetsverkets avtalsregistrerare

Enligt propositionsmotiven har Trafiksäkerhetsverket hittills ingått 680 avtal om registrering av fordon bl.a. med försäkringsbolag och finansieringsbolag, bilaffärer och företag som bedriver besiktningens verksamhet. I Finland finns det sammanlagt cirka 1 730 verksamhetsställen som tar emot registreringsanmälningar. Ett av syftena med propositionen är att utfärda närmare bestämmelser om vilka uppgifter som får utföras av Trafiksäkerhetsverkets avtalsregistrerare. Ett skäl till detta är att uppgifterna är sådana offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 124 § i grundlagen. Hos avtalsregistreraren får Trafiksäkerhetsverket enligt propositionen skaffa sådana assisterande tjänster för anordnande av registreringsverksamhet som inte inbegriper prövnings- och bestämmanderätt. Trafiksäkerhetsverket fattar själv de egentliga besluten om registrering. Om till exempel krävs en prövning av huruvida de handlingar som ansluter till anmälan är tillräckliga, ska ärendet överföras till Trafiksäkerhetsverket. Avtalsregistrerarens uppgift skulle alltså bli mer assisterande och ha en mer teknisk karaktär.

Enligt uppgift till utskottet är det skäl att i avtalet mellan ämbetsverket och avtalsregistreraren särskilt säkerställa att avtalsregistreraren är medveten om hur de allmänna förvaltningslagarna, som ska garantera kundernas rättssäkerhet, och bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar ska tillämpas. Utskottet ser det som ändamålsenligt att det föreskrivs noggrannare om de offentliga förvaltningsuppgifter som sköts av avtalsregistrerare. Utskottet välkomnar också att registreringsverksamheten blir smidigare för kunden genom att registreringsanmälan kan göras till exempel i samband med att fordonet försäkras, i det fall att försäkringsbolaget är en av Trafiksäkerhetsverkets avtalsregistrerare.

Enligt utredning till utskottet skulle möjligheten till elektronisk registreringsanmälan väsentligt minska de registreringsavgifter som tas ut av allmänheten, eftersom avgiften vid elektronisk anmälan är klart lägre än vid registrering på plats. Enligt propositionsmotiven är avsikten att också de avgifter som tas ut vid personlig handläggning ska sänkas betydligt.

Också de ersättningar som betalas till Trafiksäkerhetsverkets avtalsregistrerare ska sänkas, vilket leder till att de avgifter som tas ut hos kunderna kan sänkas. Enligt uppgift ska ersättningarna till avtalsregistrerarna fastställas utifrån de uppgifter de utför. Eftersom uppgifterna i allt större omfattning kommer att bestå av assisterande uppgifter av teknisk natur är det konsekvent att den ersättning som betalas till avtalsregistrerarna minskar. Under sakkunnigutfrågningen har denna princip rönt viss kritik, varvid det framförts att den planerade ersättningsnivån inte nödvändigtvis täcker de avtalsregistrerarens kostnader för tjänsten, och att en sänkning av ersättningsnivån därför kan märkbart försvaga tillgången till tjänsterna på riksnivå. I vissa yttranden har det därför föreslagits lagen bör ge avtalsregistreraren möjlighet att under en övergångsperiod ta ut en särskilt serviceersättning av kunderna. Enligt uppgift till utskottet sätter dock lagstiftningen om avgifter för offentliga förvaltningsuppgifter upp begränsningar för hur höga de offentlighetsrättsliga prestationerna får vara. Normalt ska avgifterna tas ut enligt självkost-

nadsvärdet. Det är enligt utskottet bra för kunderna att avgiftsnivån sänks. Det är dock mycket viktigt att Trafiksäkerhetsverket med hjälp av avtalsregistrerarna sörjer för att servicenivån ligger på en tillräcklig nivå i hela landet. Enligt utredning till utskottet underlättas detta av att också privata näringsidkare, till exempel försäkringsförmedlare under firma, enligt propositionen ska kunna vara avtalsregistrerare.

Vid registrering av fordon är det av avgörande vikt att uppgifterna är korrekta och aktuella. Det ställer krav på tillförlitligheten i avtalsregistrerarens verksamhet. Utskottet välkomnar att det i lagförslaget föreskrivs bland annat om hur tillförlitligheten hos avtalsregistrerarnas anställda ska bedömas. Vidare konstaterar utskottet att det ska fästas särskild uppmärksamhet vid data-säkerheten i anslutning till registrens tekniska anslutningar och överlag när det gäller avtalsregistrerarens IT-lösningar.

Registreringsbevis

Enligt propositionen ska registreringsbevis inte längre utfärdas i pappersform utan särskild begäran, och i fortsättningen ska inte del 1 av registreringsbeviset inte längre behöva finnas i fordonet, med undantag av fordon i internationell trafik. I fråga om tunga fordon skulle denna bestämmelse dock efter en övergångsperiod träda i kraft vid ingången av 2017.

Under sakkunnigutfrågningen framfördes synpunkten att registreringsbeviset också i fortsättningen automatiskt skulle utfärdas i pappersform och utan särskild begäran vid registrering av tunga fordon, så att det inte uppstår situationer där beviset inte finns med i ett fordon i internationell trafik. Enligt utredning till utskottet har övergångsperioden för tunga fordon dimensionerats så att såväl myndigheter som andra aktörer ska ha tillräckligt med tid att informera om förändringarna och särskilt om att del 1 av registreringsbeviset också i fortsättningen ska finnas med i fordonet vid internationell trafik. Om föraren själv behöver uppgift till exempel om fordonets bärformåga, kan registreringsbeviset alltid skrivas ut genom Trafiksäkerhetsverkets webbtjänst. En handling som kunden själv skri-

vit ut motsvarar dock inte i juridisk mening en handling som utfärdats av en myndighet.

Trafikövervakningen

Övergången till elektroniska rutiner kommer enligt uppgift att öka antalet uppgiftsfrågningar hos Trafiksäkerhetsverkets datasystem i samband med trafikövervakningen ökar, vilket åtminstone inledningsvis kan innebära vissa utmaningar för trafikövervakningen. Alla uppgifter kan ännu inte fås genom direktanslutning, och det finns områden där de behövliga kommunikationsförbindelserna inte fungerar. Vidare har utrustningen i polisfordonen fortfarande klara brister. Alla fordon har ännu inte fungerande direktanslutning och måste därför onödigt ofta kontrollera till exempel fordonsuppgifter per telefon. Under sakkunnigutfrågningen har det dessutom framförts att polisen i fortsättningen borde ges möjlighet att direkt markera brister i ett fordon i registret.

Enligt inkommen utredning har polisen dock tillgång till alla uppgifter som finns i Trafiksäkerhetsverkets register. Avsikten är att det under den övergångsperiod som gäller den tunga trafiken ska göras behövliga ändringar också i polisens tekniska system i syfte att säkerställa tillgången till de uppgifter som behövs i trafikövervakningen. Utskottet menar att den föreslagna övergångsperioden för den tunga trafiken är motiverad bland annat med hänsyn till kontrollen av den svarta ekonomin. När de nya bestämmelserna börjar tillämpas är det av stor vikt att det finns tillräcklig övervakningsberedskap också i fråga om de tekniska systemen. Det är enligt utskottet ytterst viktigt att det fås särskild uppmärksamhet vid trafikövervakningens resurser och metoder samt vid samarbetet mel-

lan de myndigheter som svarar för trafikövervakningen och registermyndigheterna.

Andra synpunkter

Det har vid sakkunnigutfrågningen framförts att registerbeteckningen alltid borde bytas om fordonet har stulits, så att fordonet inte senare stoppas i onödan i samband med trafikövervakningen. Enligt uppgift till utskottet är praxis redan nu att beteckningen i förekommande fall byts. Vid behov kan bestämmelser om saken utfärdas genom förordning av statsrådet.

Regeringen föreslår också vissa andra ändringar som ska skapa ökad klarhet i regleringen och bidra till smidigare rutiner. Det är enligt utskottet ytterst välkommet att det enligt förslaget i fortsättningen är möjligt att ställa av och ställa på alla fordon, inklusive motorcyklar och mopeder, genom en anmälan. Enligt inkommen uppgift påverkar detta dock inte försäkringsbolagens möjligheter att erbjuda till exempel avställningsförsäkringar. I propositionen föreslås också att skyldigheten att överlämna registreringsskyltarna ska strykas.

Utskottet betonar att det vid verkställandet av lagen måste säkerställas att allmänheten och branschaktörerna får tillräcklig information om de kommande ändringarna.

Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslagen utan ändringar.

Helsingfors den 4 december 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kalle Jokinen /saml
vordf. Osmo Kokko /saf
medl. Mikko Alatalo /cent
Thomas Blomqvist /sv
Markku Eestilä /saml
Ari Jalonen /saf
Jukka Kopra /saml
Suna Kymäläinen /sd

Raimo Piirainen /sd
Janne Sankelo /saml
Hanna Tainio /sd
Eila Tiainen /vänst
Ari Torniainen /cent
Reijo Tossavainen /saf
Oras Tynkkynen /gröna
Mirja Vehkaperä /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Juha Perttula.